

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
abulfatm@box.az

VƏRƏQLƏNƏN YADDAŞ

Həm uzaq, həm də yaxın

İnsan öz kimliyini, öz yerini və dünyasını müəyyən-ləşdirib qura biləndə onda yaşamaq nisbətən asan olur. Yəni, mən kim olduğumu, yerimi və nəhayət, hansı dünyaya nüfuz etdiyimi bildiyim andan öz sözü-mə, öz qələmimə rahatlıqla söykəyə bilmişəm. Anlamışam ki, yerim də, kimliyim də, mənim dünyam da ən azı on nəfərə bəllidi ən azı on nəfər məni, yerimi və dünyamı qəbul edir. Deməli, bu məntiqlə yaşanda insanın ən güclü fəaliyyət proqramının ana xətti yaddaşdan keçir. O yaddaşdan ki, oradan özünə də, yerinə də, dünyana da baxa bilir-sən. Üstəlik, bu yaddaş səni həm dünənə bağlayır, həm sabaha aparır. Dünən-lə sabahın arasında özün həm körpü olursan, həm də körpüdən keçən...

Bax, bütün bu söylədiklərimin mənə etdiyi nüfuz nə vaxtdan bəri yazı masamın üzərində olan və demək olar ki, gündə ən azı iki dəfə əlimi toxundurub səhifəsini çevirdiyim kitab-albomdu. Tam səmimiyyətlə etiraf edirəm ki, həyatımda xüsusi bir səhifə olan, yaddaşımın qan damarında hər gün dövr edən bir zaman kəsiyi var ki, mən onun barəsində hamıyla, hər kəslə danışırım. Necə deyər-lər, xeyirdə də, şərddə də... avtobusda da, çayxanada da, redaksiyada da... Çünki yaşadığım həmin o zaman kəsiyi mənim təsəvvür etdiklərimi gerçəkləşdirdi. Arzuladıqlarımı mənə göstərdi və mən də yaşadığımı, gördüyümü həm könüllü, həm də qeyri-ixtiyari özümə köçürdüm. Özümün-külləşdirdim, özəlləşdirdim. Oxuculardan da, eləcə bütün hər kəsdən icazə almadan etdiyim bu hərəkətə görə, yə-qin ki, məni suçlamazsınız. Bəzən insan ya hissə qapılır, ya məcbur olur, ya da heyrət-lənib hansısa bir hərəkət edir, addım atır. Bunu məhkəmə zamanı nəzərə alırlar. Adını da "anlaqsız" qoyurlar. Mən qanıma, canıma hopdur-duqlarımı bircə, anlaqsız et-memişəm. Amma onun əvə-zində anlaya-anlaya, sevə-sevə etmişəm, kövrələ-kövrələ etmişəm!

Bəli, yazı masamın üzərindəki kitab-almanax belə adla-nır: **NAXÇIVAN Şərqi Əfsanəsi!**

Bu kitab-albomu mənə Naxçıvan Muxtar Respublika-sının Bakıdakı daimi nümayəndəliyindən hədiyyə edib-lər. Daimi nümayəndəliyin rəhbəri Bəxtiyar Hüseynali oğlu Əsgərov bu kitab-albomu mənə təqdim edəndə bir anlıq düşündüm və o düşün-cəmi indi dilə gətirirəm. On-da mən düşündüm ki, mənə hədiyyə edilən bu kitab-albom onun özünün əsəridi. Adətən müəlliflər kitablarını bağışlamağı xoşlayırlar. Amma mən sonra kitab-albomu vərəqləməyə başlayanda anladım ki, Bəxtiyar müəllim mənə bağışladığı bu hədiyyə ilə məni bütünlüklə və özü də həmişəlik Naxçıvana bağla-maq təşəbbüsündə olub. Və inan ki, indi bu təşəbbüsə görə, mən ona minnətdaram. Görünür, məndən yaşca çox gənc olmasına baxmayaraq, o, qarşımda əyləşən insanla-rın üreyini oxuya bilirmiş. Mən iki günlük Naxçıvan səfərim zamanı az qala bir ömürlük zaman yaşadım və bu zaman mənim həyatımın barlı, sünbülləri dan üzü pıçıl-daşan bir zəmi kimi yazılıb

olunub. Onun işıq üzü görmə-sinə məsul Muxtar Respubli-kanın Ali Məclisidi. İlk səhifə-si maraqlı bir foto ilə açılır oxucunun üzünə. Burada Ulu Öndər, sağında ölkə prezidenti cənab İlham Əliyev, so-lunda Ali Məclisin sədri cənab Vasif Talibov. Təbii ki, mən oxucunun şəkə baxdığı və gördüyü vəziyyəti təsvir edirəm. Naxçıvanda çəkilmiş bu şəkil adamı bir anlıq düşündürür. Çünki şəklin çəkildi-yi nöqtə və ümumiyyətlə, arxa planda görünən mənzerə o qədər mükəmməl seçilib ki, orda həm saflıq, aydınlıq, müdriklik, həm tarix var, həm də böyüklük var, əzəmət var. Mən altı hissədən ibarət olan və hər hissəsi də Naxçıvanın dünənini, bugününü ifadə edən bu kitab-albomun sehri-nə düşürəm. Səhifələri çevirdikcə elə bilirdim ki, yenidən bu qədim məkana Nuhun izi qalan bu cənnət dünyasına qədəm qoyuram. Hər şəkil mənimlə danışır. Özü də o qədər rahat, o qədər səlist və məntiqli danışır ki, mən sus-maqla həm razılaşıram, həm heyretlənirəm, həm də sevinirəm. Razılaşıram ki, deyilənlər hamısı bir gerçəkdi. Heyrətlenirəm ki, bütün bunların hamısı mənim xalqımdır, mənim aid olduğum mülkətdir. Sevinirəm ki, mən də bu mülkətə, bu torpağa ayaq basıb, onları öz gözlərimlə görə bildim, onlara öz əllərimlə toxuna bildim. Və bu üç ha-lın toplusunu yaddaşıma köçürdüm.

Adətən deyirlər ki, çox gəzən çox bilir. Mən bu kitab-albomu vərəqlədik-cə həmin fikirlə yüzə-yüz razılaşdım. Üstəlik, həm də bu şəkilləri övladlarıma, ətrafımda olanlara göstərüb özüm də şərhlər, izahatlar verməyə başladım ki, bax, bu yerdə, bu nöqtədə mən də olmuşam, bu yer, bu nöqtəni mən də gəzmişəm. Məsələn, Batabatı, Üzən adanı, Əlincəni, Nuh peyğəmbərin məqbərəsini, Əshabül-Kəhfi. Və yaxud Hüseyn Cavid muzeyini, Möminə Xatunun türbəsini, Duz dağı, Bayraq meydanını, Naxçıvan qalasını, Zor bula-

qaldı. Əgər fikir vermisinizsə, yenicə saralan zəminin sün-bülləri elə həzin pıçıldadır ki, satlarla dayanıb ona qulaq asmaq adama rahatlıq gətirir, əsəblərini dincəldir. Uşaq vaxtlarında, gənlik illərində doğduğum Dağlıq Qarabağın Tuğ kəndinin taxıl zəmilə-rinin kənarlarında o qədər oturub bu pıçılıtlara qulaq as-mışdım ki, indi də hərdən qu-laqlarımda səslənir...

Qarşımdakı kitab-albom Naxçıvan Muxtar Respublika-sının 90 illik yubileyinə həsr

ğı...

İndi özünüz təsəvvür edin, biri var nəyisə eşidəsən, nəyisə barəsində oxuyasan, biri də var həm eşidəsən, həm oxuyasan, həm də haq-qında oxuduğun, eştdiyin nədirsə, onu gözlərinlə görəsən. Görün sonuncu an nə qədər mükəmməldir. Məhz bu mənada mən vərəqlədiyim kitab-albomun az qala tən ortasında düz 130-cu səhifəsində bir fotonu seyr edirəm. Bu Naxçıvanın bir gecə-sinin foto görüntüsüdür. Və mən bu görüntünü seyr edə-edə özümü həmin gecənin içərisində, yeni bu ilin sent-yabr ayının 10-u və 11-ci günlərinin gecəsində hiss edirəm. Və az qala and içə bilərəm ki, bu foto görüntüdəki məhz həmin gecədi. Mən onu Naxçıvan qalasından da izləmişəm, Təbriz mehman-xanasının 13-cü qatından da. Deməli, o xoşbəxt gecəni mən də yaşamışam. Və mənə həmin o yaşadığımı bu kitab-albom bir də yaşadır.

Nəhayət, bu kitab-albom mənə həm də bilgi verir. Çünki burada konkret, yığ-cam, anlaşılıqlı şərhlər də var. Verilən məlumatlar az-çox duyumu olan oxucunu Naxçıvan sevdası ilə kökləyir. Adamı həvəsləndirir ki, gedib

gerçəyi yerində gözləriylə görsün. Və mən Allah qarşı-sında etiraf edirəm ki, yazdığım, kağıza köçürdüyüm bu fikirlərin hamısı kimlərsə xoş gəlmək üçün deyil. Bu, kitab-albomun mənə həm yaşatdığı, həm də yaddaşıma səhifələməsidir. Vərəqlərin çevrilməsi ilə mən bu kitab-albomda fotogörüntüləri ilə üz-üzə qaldığım hər bir ünvan tək-cə Naxçıvan kimi yox, həm də Naxçıvanın dəyərli insanları kimi - orada yaşayan məğrur, zəhmətkeş ziyalı, sadə əmək adamı, qətiyyətli dövlət məmuru, yurdse-ver torpaq övladları kimi mənə doğma oldu. Bir daha hiss etdim ki, məhz canıma-qanıma hopan, yaddaşımda yaşayan, dilimdən düşməyən bu ünvan, yeni Şərqi əfsanəsi olan Naxçıvan mənə son dərəcə əzizdi. Bu ünvanın Batabat adlanan yaylasının bir üzündə mənim süddən gələn bir and yerim, güman yerim, bir Dərələyəzim də var...

Demək, uzaq və yaxın olan hər kimdirsə, hər nədirsə, o, yaddaşda yaşayanda səni də yaşadır. Bax, mənə hədiyyə olunmuş bu kitab-albom da, ona hər dəfə toxunanda məni Naxçıvana aparır, o günləri mən-də yaşadır.